

XU-agent renvasket etter 44 år

Med fire generasjoner Haraldsson rundt seg feiret tidligere XU-agent Harald Haraldsson i går at han er renvasket fra landsvikerstemplet. Landssvikboten mot ham fra 1948 er opphevet av Riksadvokaten.

SVEINUNG BERG
BENTZRØD
FRODE PEDERSEN
(foto)

— Dette er en stor dag for meg. Og viktigst av alt, nå kan jeg ta med flere generasjoner Haraldsson til krigsarkivene, og vise dem at jeg ikke er noen landsforræder. At det nå er historisk klart at jeg er — og var — OK. Sorgen oppe i all gleden er at min kone og største støttespiller gikk bort for noen dager siden. Hun gikk bort uten å tro at jeg noengang ville bli renvasket, så en sliten, men lykkelig Haraldsson til Aftenposten hjemme på Røa i går.

Den 4. mars 1948 ble han ilagt en bot på 10 000 kroner, og fikk inndratt ytterligere 20 000, for å ha drevet ervervsmessig virksomhet for okkupasjonsmakten. Som trykkeriører i Oslo tok han oppdrag for tyskerne, men har hele tiden hevdet at virksomheten var et

skalkeskjul for å drive motstandsarbeide.

Nytt vitne

Så sent som i 1988/89 var saken hans sist til behandling hos Riksadvokaten. Den gang gikk etterforskerne ved Oslo politikammer inn for at landssvikboten skulle oppheves, mens Riksadvokaten vendte tomme ned. Helt avgjørende for at Riksadvokaten nå har snudd, er informasjon

ner som førstestatsadvokat Torgeir Myhrer og assisterende riksadvokat Tor Axel Busch har innhentet fra Halden-advokaten Erling Svendsen.

Svendsen var under krigen lensmannsbetjent ved Berg lensmannskontor i Halden. Sjefen hans var Harry Bjerkebæk, «nazilensmannen» som ledet etterretningsgruppen XU-Pan i Østfold. Den senere dekorerte Bjerkebæk var

mannen som på et tidlig tidspunkt under krigen tok kontakt med Haraldsson og engasjerte ham til motstandsarbeide. Han overtalte Haraldsson til å kopiere krigsmateriellet han trykket for tyskerne, og gi det videre til den norske overkommandoen i London.

Taushetsløfte

Det var etter at Svendsen sto frem i Aftenposten i no-

vember 1990 at Riksadvokaten tok kontakt med ham. Busch og Myhrer foretok det siste vitneavhøret av ham i Halden for bare 14 dager siden. Årsaken til at ikke Svendsen tidligere har stått frem med sin viten er, ifølge Haraldsson, taushetsløftet fra krigen dager.

Det er Svendsens konsise opplysninger om Haraldssøns innsats, sammenholdt med det tidligere materialet i saken, som har fått

Familien fant frem champagne og marsipankake for å feire at landssvikboten mot Harald Haraldsson er opphevet. I sofaen bak dotteren Reidun Haraldsson og oldebarnet Inga Aas.

den til å vippe i Haraldssøns favør, bekrefter Myhrer overfor Aftenposten. Han sier også at man er kommet til at Haraldsson ville ha fått landssviksaken sin gjenopptatt for en ordiner domstol, om han hadde krevet dette. Myhrer ser det som sannsynlig at Haraldsson ville vunnet frem i en rettsak.

Bekreftet

Andre viktige momenter er krigshistoriker Ragnar Ulsteins ferske bekreftelse på at Haraldsson var motstandsmann alt i 1941, og tidligere etterretningsoffiser Rolf Roscher Lunds redegjørelse i saken.

Den formelle opphevelsen av boten vil skje ved Oslo politikammer.

Fikk snakke

Den direkte foranledningen til at Haraldsson-saken ble gjenopptatt i 1988, var at forsvarsminister Johan Jørgen Holst opphevet XU-agentenes taushetsløfte fra krigen dager. Kort tid etter at den nå avdøde NRK Østfold-journalisten Tor-

bjørn Brynildsen utga boken «Dobbeltspill», om Bjerkebæks, Haraldssøns og XU-Pan-gruppens innsats under krigen, tok Tore Austad (h) Haraldssøns sak opp i Stortinget.

Det er høyesterettsadvokat Johan Hjørts klage på Riksadvokatens behandling og avgjørelse i august 1989, som har ført frem til renvaskelse av Haraldsson.

Aftenposten har fulgt saken på nært hold siden november 1988.

— Det var svært hyggelig at han fikk oppleve dette. At mine opplysninger skulle få avgjørende betydning, skyldes vel at jeg er en av de få gjenlevende fra XU-tiden, sier Erling Svendsen.